

”Transitions”

Konstmuseet i Norrs premiärutställning

”Troligtvis är det den lila bussen ni ska ta”, säger chauffören. Busslinjerna som är indelade i olika färger ger oss en bra start. Vi, jag och min hustru, har stigit upp tidigt. För att inte behöva åka tåget som tar över fem timmar är det bara att acceptera det som går 06.02. Vi ska göra en tur och retur över dan. Att det är måndag och att det mesta av uppståndelsen från vernissage och invigningsyra lagt sig känns alldeles rätt. Konstmuseet öppnar klockan 11.00 så vi bestämmer oss för att ta den lila linjen först efter lunch.

Vädret har slagit om, det snöar ymnigt, men där står hon, omgiven av grävskopor och byggarbetsplatser, Kristallen den fina.

Från det stora överväldigande entréplanet arkitekter känns det ganska trångt att komma in i rummet med Carola Grahn's ”dialog om tillhörighet och friktion mellan västerländska och samiska världsbilder”, 17 stycken ganska små abstrakta verk i varierande storlek. De flesta bearbetade på uppspänt renskinn – ett slags rebusartade variationer hon kallar *Notes* som leder mig till, såväl Hilma af Klint som detaljer av trafikmärken.

Mitt emot *Notes* öppnar sig rummet och sträcker sig upp till nästa våning. På hela väggpartiet har Erna Elínbjörg Skúladóttir iscensatt sitt plastspecifika *Illusions of Stability*. Med latex, mineralrester och oljefärg har hon över hela väggen materialiserat sprickors hålrum. Och vad passar bättre än att just formge sprickor i Kiruna?

Vi krånglar oss vidare upp till nästa plan, placeringen av entrédörrarna gör det hela labyrinthiskt. Där öppnar sig ett större rum och vi möts av *Pagan postcards*. Johan Bergströms fotografier av storslagna naturscenerier från Norge, bakom textrader hämtade från norska heavy-metal-låtar från 90-talet. Funkar bra där i den nedsläckta rumsdelen.

Iron Ore Line av Ingeborg Annie Lindahl har utförts på plats. På svartmålade väggar har hon med vit krita skapat ett mörkt, dovt landskap – ett Kirunalandskap i nattlig klädedräkt. Känslan av att hamna under jord förstärks av den dunkla belysningen och av att behöva ta några trappsteg ned till verket. Hade dock gärna velat se en video av själva uppförandet.

I samarbete med duodjimestaren Nils-Johan Labba har Carola Grahn gjort verket *Markerna*, i mitt tycke det viktigaste i hela utställningen. En liten klotrund skulptur i björk med inläggningar av renhorn och ingraverat mönster samt text på både nordsamiska och svenska. Varje gång skulpturen visas ska texten eller ”talet” (ett ”acknowledgement of the land” som det specifikt kallas) läsas upp. Idén till detta fick Carola Grahn när hon befann sig på ett residens för konstnärer med urfolksbakgrund i Kanada. Att ceremoniellt inleda ett möte med att läsa upp denna åminnelse kommer ursprungligen från aboriginerna i Australien. Konstmuseet har förbundit sig att läsa talet under hela det första året vid alla offentliga samtal och arrangemang:

Vi erkänner att markerna som vi samlas på är samernas traditionella hemland.

VOLYM

Här har samer levt och bedrivit renkötsel sedan urminnes tider.

Nu strävar vi efter respektfulla relationer med alla folkslag och arbetar för helande av både jord och hjärtan.

I samma rum hänger en målning av Bolatta Silis-Høegh som även återkommer solo i nästa rum. Där slås jag av att hennes kraftfulla svarta oljemålningar vill ha avstånd. Från ett wow, precis när jag kommer in genom dörren längst bort, märker jag att de stummar till på nära håll. Om *Capturing my Storm* kan man läsa i programkatalogen "är ett verk som fångar Silis-Høeghs fysiska arbetsprocess i vilken hon genom ett kroppsligt angreppssätt närmar sig duken och de tredimensionella bilder som tar form under hennes penseldrag. Verket skildrar omsorgsfullt hennes blick för naturens utsatthet och tillika omfångsrika styrka." Precis så. Klockrent!

Sen var det då Carola Grahns *SIEIDIVÁRRE – LUOSSAVAARA*. Likt det gigantiska äpplet i en Magrittemålning fyller hon rummet. Sakta, tyst och öde, på ett vitt runt podium, snurrar hennes uppblåsbara plastfjälltoppar. Vet inte riktigt vad som gör mig kluven. Jag hamnar i ett gränsland mellan allvar och humor. I allvaret pratar Carola Grahns om att de heliga fjällen försvunnit. Men visst finns där en lekfullhet. Men det är som om verket inte vill landa i mig. Kanske beror det på utförandet, är inte helt överens med vecken och ojämnheterna i skarvarna. Kanske påverkas jag också av att vi strax innan besökt sporthallen och överraskats av att den stora salen var fylld av uppblåsbara borgar med hoppande och tjoande barn – det är sportlov.

Jag sitter kvar ganska länge i rummet och förundras. Och hela tiden vill låten med Cornelis Vreeswijk "Turistens klagan", den med skrattande barn i bakgrunden, göra sig hörd.

Konstnärers verk med specialteknik tycks ofta ha för vana att paja efter några dagar.

Hade sett bilder på Alice Bah Kuhnke som vid invigningen i november stod framför en mekanisk varg som tydligen kunde röra på sig. Nu kom min fördom på skam. *Mechanic Wolf* är högst vital och sätter genast igång med rörelser då jag kommer nära.

"In our work we investigate the contemporary status of humanity as a kind of in-between or liminal state. It embodies both fear and hope, future and past.", säger paret Pekka & Teija Isoräty. Själva vargdelarna, huvud och lite päls, härrör från en gammal uppstoppad varg som de kommit över. Till *Mechanical Wolf* redovisas också olika analyser, bland annat har man tagit tand- och hårprover och fått fram vargens genotyp, DNA.

Till utställningens affisch och vernissagekort valde man en bild från Johan Bergströms serie *Foldings*. I rummet högst upp hänger förutom originalet till affischbilden elva andra och betydligt intressantare bilder. Fotografier av isländska landskap som bearbetats i dator har getts intrycket av att vara vikta. Det skulle lätt ha kunnat bli en i raden av ytliga påhitt men det här funkar och tillför. Särskilt förtjust blir jag i *Folding VII*.

Väl tillbaka i stan, i väntan på taxin till tåget tillbaka till Luleå, sitter vi på Bishop Arms och går igenom vad vi sett. "Vart tog Ivan Galuzin vägen?" undrar plötsligt hustrun. Jävlar, vi har båda missat Ivan Galuzin. Vi kollar in programblad och den speciella karta som fanns tillgänglig. Jo, mycket riktigt. I den nedsläckta lokalen med vargen, bakom en skärmvägg, fanns ett rum som vi inte upptäckte. Nu var det en kvart innan stängningsdags så det var inte tal om att vända tillbaka. Kanske det inte var en slump trots allt. Kanske missen var ett utslag av att alla rum fanns lite här och där. Förlåt Ivan Galuzin.

VOLYM

"Transitions är en utställning som undersöker en föränderlig definition av landskap som motiv- och begreppsbild." Teman i all ära, men inte var det mycket av den förklaringen som jag gick och bar på under vandringen runt. Om än lite besvär att hitta till alla rum kom jag att tycka mer och mer om det labyrintiska och om denna premiärutställning. Det är inte ofta man får se en sådan bredd och variation i de konstnärliga uttrycken.

Text: Bengt Frank

Foto: Pia Schmaltz

Volym 2019-03-09

Fakta

Plats: nya stadshuset Kristallen i Kiruna.

Utställning: Transitions - Konstmuseets i Norrs premiärutställning.

Tid: 22 nov 2018 – 31 mars 2019.

Medverkande konstnärer

Bolatta Silis-Høegh (GRL/LAT/DNK), Carola Grahn (SÁPMI/SWE), Erna Elínbjörg Skúladóttir (ISL), Ingeborg Annie Lindahl (NOR), Ivan Galuzin (RUS/NOR), Johan Bergström (SWE), Pekka & Teija Isorättyä (FIN)

Mer om konstnärerna och deras verk finns på [konstmuseets webbsida](#).